

enkor och barn efter tjänstemän och betjente vid Riksbanken och Diskontverken, som icke äro berättigade till erhållande af pension från dessa inrättningars pensionskassor.“

Slutligen får Utskottet anmäla, att ingen ändring ansetts erforderlig uti stadgandena i Bankoreglementets *Tionde* Artikel, om Bankens pappersbruk Tumba.

Stockholm den 27 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.

N:o 15.

Ank. till Riksd. Kansli d. 31 Mars 1868, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Herr A. O. Wallenbergs motion om införande i Bankoreglementet af vissa föreskrifter rörande expeditionen i Riksbankens kassor.

Uti ofvanberörda motion, Första Kammaren N:o 82, har Herr *A. O. Wallenberg* hemställt,“ att bestämmelser må i Bankoreglementet intagas, att en hvar, som ankommer till någon Bankens kassa, skall i den ordning han dit anländer blifva expedierad; samt att de kassörer eller andra Bankens tjänstemän, hvilka under expeditionstid af någon enskild emottaga penningar annorledes än å Riksbankens vägnar, skola förafskedas.“

I anledning af denna motion har Utskottet inhemtat utlåtande af Bankofullmäktige, så mycket hellre, som motionären deri särskildt omförmält en under förlidet års sommar inträffad tilldragelse; och hafva Fullmäktige, jemte eget utlåtande, till Utskottet öfverlemnadt ett af deras ledamot Herr Rådman Björck, i egenkap af Fullmäktiges deputerad, afgifvet yttrande, hvilket Utskottet anser sig böra i sin helhet bringa till Riksdagens kännedom och hvilket är af följande lydelse:

“Det af Banko-Utskottet från Fullmäktige infordrade utlåtande angående Herr Wallenbergs motion, rörande föreskrifter för behandlingen af göromålen i Bankens Kassakontor, föranleder mig att till Herrar Fullmäktiges protokoll med-

delade de upplysningar, som jag, i egenskap af Fullmäktiges deputerad, anser mig kunna och böra afgifva, och anhåller jag att, genom utdrag af protokollet, Banko-Utskottet måtte lemnas del af mitt yttrande, ehvad Herrar Fullmäktige skulle finna för godt att låta någon del deraf ingå i det utlåtande, som Herrar Fullmäktige lära komma att afgifva, eller detta utlåtande kommer att innefatta andra meddelanden och upplysningar.

Motionären har i det yttrande, han vid remissen lemnat, förmått, att i en vaxlingskassa icke kan föras något bokhålleri och att der inga qvittenser kunna utgifvas. Denna välgrundade erinran innefattar full utredning af grunderna för vaxlingsrörelsen, sådan den är anordnad och sådan den kan anordnas. Vaxlingen måste inskränkas dertill, att på den ena sidan tages och på den andra sidan gifves valuta och, utan att förändra hela rörelsens beskaffenhet och förfela dess ändamål, kan icke någon kontroll mot tjänstemännen tillvägabringas, vare sig genom bokföring eller qvittenser, hvarför ock utgifvande af sistberörda handlingar är kassörerne förbudet, likasom de ej heller äro berättigade att för Banken ingå i någon affär, som icke omedelbart genom vaxling avslutas. Genom dessa förfoganden har allmänheten blifvit noga bekant med vaxlingens natur och beskaffenhet och den har betagits all möjlighet att betrakta vaxlingen såsom en kredit-affär med Banken, emedan det å ena sidan icke undgått någon, att penningarne måste uppräknas innan valuta därför kan lemnas; och å den andra inlemnaren undfått valuta, så snart och i mån som uppräknningen skett, hvaremot han icke kunnat erhålla qvittens, hvarken före eller efter uppräknningen. Till följd häraf har ingen utan ett själf-förtroende, som saknar all rimlighet, kunnat antaga, att han på sitt blotta ord skulle kunna anses såsom fordringsägare hos Banken för ett belopp, som han behagar uppgifva, men icke kan med något qvittens styrka vara hos Banken inestående.

Då det icke torde vara erforderligt, att ingå i en vidlyftigare framställning af de hufvudgrunder, enligt hvilka vaxlingsrörelsen är anordnad; och icke heller lämpligt att i detta tillfälle omständligt utreda de särskilda förhållanden, hvilka förekommit vid den vaxlingsförrättning, som gifvit anledning till rättegång mellan Stockholms Enskilda Bank och Riksbanken; anser jag mitt yttrande böra inskränkas till meddelande af de upplysningar, som påkallas af de flera anmärkningar, hvilka af motionären blifvit gjorda emot anordningen af vaxlingsrörelsen; i sammanhang hvarmed en och annan erinran, med afseende å ofvauberörda, särskilda vaxlingsförrättning torde vara tillåten.

Om än det icke kan bestridas, att under förhållanden, som numera kunna sägas vara från Bankens rörelse aflägsnade, allmänheten lemnat vaxlingsmedel, hvilka icke hunnit uppräknas, i kassörernes händer i flera dagar, så är det å andra sidan lika visst, att de, som haft ansvarighet för rörelsens gång och särskildt för kassagöromålen, oafåtligen sökt bereda en snabbare handläggning af vaxlingen. Då det till en väsentlig del tillhör Fullmäktiges deputerade att i dessa hänseenden följa rörelsen, må det tillåtas mig att här nämna, att med ett enda undantag, som afsåg vägran att mottaga medel till vaxling därför att expedierandet för dagen icke ansågs möjligt, ingen klagan öfver dröjsmål vid vaxling förekommit under loppet af åren 1865 och 1866, likasom ej heller sedermera. Att vaxlingsmedel, eller den deremot svarande valutan, likväl understundom kvarlemnats hos kassörerne i förra fallet därför, att uppräknningen icke skett, och i sednare fallet till följd af underlåtenhet att afhämta valutan, var ingalunda obekant och ofta nog togs det i öfvervägande,

gande, huru äfventyret deraf för inlemnaren skulle kunna minskas. I Oktober eller November månad 1866 uppgjordes af mig ett förslag, som hade till syfte att från kassörernes vård skilja sådana medel, men vid närmare besinnande fann jag detsamma dels icke motsvarande ändamålet, emedan någon kontroll öfver beloppet af de inkomna och kvarlemnade medlen icke kunde åstadkommas; och dels vådligt, emedan Banken svårligen kunnat undgå att ansvara för medel, som blifvit skiljda från den vård, åt hvilken de af inlemnaren måste anses anförtrodda, och Banken sålunda ådragits ansvarighet för beloppet af ännu icke uppräknade medel. Då jag för min del ansåg Styrelsen oberättigad att blottställa Banken för en dylik ansvarighet, måste förslaget frånträdas, sedan likväl under öfverläggningarne derom med tjänstemännen vid Kassakontoret, desse förbundit sig att tillfredsställa alla allmänhetens fordringar, så att ingen anledning till klagan skulle ega rum. Väl må det medgifvas, att en sådan förbindelse endast kunde vara villkorlig, enär sedlar till så stort antal kunna inkomma, att allmänheten omöjligen kan nöjaktigt betjenas; men att alla ansträngningar blifvit gjorda, för att uppfylla förbindelsen, synes framgå af det förhållande, att i verkligheten ingen klagan egt rum. Att detta resultat icke kunnat ernås, utan att kassa-chefen dragit försorg om göromålens fördelning mellan flere kassaskrifvare, då flera sedlar vid en kassa inkommit än att uppräknningen deraf kunnat af den anställde kassaskrifvaren medhinnas, torde få anses själfklart; likasom att det varit och är kassörens skyldighet, att, jemväl utan särskildt föranledande af kassa-chefens förfrågan, göra anmälan om behof af biträde; och därför må det ock ingalunda tagas för visst, att icke den vexling, som gifvit anledning till rättegången, kunnat medhinnas, om kassören afsett att låta den komma till verkställighet, och icke genom inlemnarens sätt att behandla saken fått i nämnda hänsende förfara såsom bäst med hans egna onda afsigter öfverensstämt. För ett riktigt bedömande af tillkomsten utaf den betydliga förlust, som tillskyndats Stockholms Enskilda Bank, må det icke lemnas ur sigte, att kassören icke kunnat från den honom anförtrodda kassa undantaga mera än några få tusen Riksdaler, emedan kassan endast utgjort 10,000 Riksdaler och till den vida större delen ständigt bestått af silfvermynt och småsedlar, samt att han i allt fall icke kunnat påräkna att länge dölja en sådan balans, äfvensom att han visserligen icke oafbrutet innehaft vexlingsmedel från den ena dagen till den andra och att aldrig minst dylika medel tillflutit jemt och kvarlemnats till så stort belopp, att någon balans af betydelse kunnat derigenom uppehållas. Emellertid iakttagas nu af Stockholms Enskilda Bank, att vexlingsmedlen lemnas i förseglade bundtar; och att de, hvilka icke hinna att uppräknas, återtagas i oförändradt skick före expeditionstidens slut; börande dock derjemte anmärkas, att under sistförflutna halfår endast 3 à 4 gånger inträffat, att inkomna expeditioner icke före afslutningstiden medhunnits, hvaremot ofta händt, att valutan för vaxlade medel icke afhämtats, till hvilken underlåtenhet Stockholms Enskilda Bank likväl icke gjort sig skyldig.

Med anledning af de öfriga förekomna anmärkningarne torde böra meddelas, att, till följd af en särskild tilldragelse, kassörerne redan under år 1865 särskildt erinrades, att de icke finge hänvisa någon inlemnare till en följande dag, utan måste mottaga inkommande expeditioner, för att handlägga dem i ordning som de ingått, och i mån som utväg därför kan beredas; att vid detta tillfälle starka anledningar förekommit att misstänka det numera afidne kassören Falk åtagit sig att med vexling företrädesvis betjena Stockholms Enskilda Bank, ehuru rätta förhållandet dermed icke kunde utredas; att det ingalunda varit eller är kassörerne

medgifvet, att anvisa inlemnaren att afhemta medlen eller valutan en kommande dag och att ett sådant tilltag, som under de år jag varit deputerad icke mig veterligen förelupit, utan tvifvel medfört den strängaste tillrättavisning; att vid uppräknings tillgård så att först afskiljas de brukbara sedlarne, hvilka under afskiljandet räknas och att sedermera de förslitna räknas och på samma gång suddas; men att med någon vana vid detta förfaringssätt, uppräkningsen går lika hastigt och obehindradt, som om den verkställdes utan att suddningen samtidigt egde rum; att någon märkbar tidsförlust således icke uppstår, men att deremot genom de brukbara sedlarnes afskiljande från de öfriga, hvarje sedel underkastas en granskning till riktigheten, hvilken erfarenheten visat vara nödvändig, men som visserligen icke kan med lika noggrannhet förväntas, om sedelbundten uppräknas i det skicket den inkommit, hvarjemte den kontroll öfver räkningen, som vinnes derigenom, att bundten sålunda fördelas i tvänne bundtar, hvilka hvar för sig räknas, icke är utan sitt värde för den, som ensam bär ansvaret för räkningens riktighet; att i afsende på den ordning hvori de trafikerande betjenas, det i det närmaste tillgård så som motionären påfordrat, emedan kassören väl sjelf mottager alla inkommande vaxlingsmedel, dock på det sätt att han omedelbart från inlemnaren tager de mindre expeditionerna och låter de större under sin uppsigt läggas på ett vid hans pulpet fästadt bord, men att han sjelf endast räknar de förra och omedelbart expedierar inlemnaren deraf, hvaremot alla de öfriga medlen räknas icke af kassören, utan af särskildt dertill anställda biträden; att, churu inlemnarne således hafva fördelen att alltid kunna vända sig till samme person, de mindre expeditionerna likväl behandlas afskiljda från de större, hvilka sednare handläggas i ordning som de inkommit; dock måste det medgifvas, att kassören någon gång tager kassaskrifvarens biträde i anspråk för uppräknings af någon summa, som han afser att kunna omedelbart utlemna, då denna består af flera sedlar än att han med deras uppräknings anser sig böra uppehålla vaxlingen för en väntande myckenhet af trafikanter; att endast sålunda tillfälligtvis afbrott sker i den sysselsättning, som de biträdande eljest uteslutande egna åt de större expeditionerna, i den ordning dessa inkommit; och att anslag till rättelse för de trafikerande alltid funnits i vaxlingskassorna, men att samma anslag nu blifvit utbytt mot ett annat, som lemnar närmare upplysning derom, att inlemnaren sjelf står äfventyret för medlen, derest han icke öfvervakar uppräkningsen eller icke afhemtär hvad honom tillkommer före expeditionstidens slut; en förbindelse, hvarom någon erinran dock icke kunnat vara erforderlig, när ingen läror kunna föreställa sig att ett allmänt penningeverk skall vara ansvarigt för medel, därför något qvittens icke blifvit utgifvet.

Särskildt torde uppmärksamheten böra fästas derpå, att biträde i vaxlingskassorna blifvit beredt genom antagande af flere extra ordinarie tjänstemän, men att ingen åtgärd kan gifvas viss försäkran, att all den vaxling, som kan påfordras, också kan å samma dag verkställas, och att det hufvudsakligen beror på de större penninge-anstalternas förfarande, om det skall blifva möjligt att expeditionen i allmänhet skall kunna framdeles gå lika väl, som under det sista halfåret, då såsom nämndt blifvit densamma endast 3 å 4 gånger icke till fulla medhunnits.

Slutligen anser jag mig böra nämna, att jag aldrig förr än genom motionärens yttrande vid remissen af hans motion, fått någon anledning eftersinna, om jag å den 1 Juni sistlidet är bemärkt den af honom omförmälda expeditionen; och att jag därför numera omöjligen kan erinra mig förhållandet, hvilket deremot sannolikt varit mig lätt, om den ringaste antydning rörande ett dylikt förhållande förut

blifvit bragt till min kännedom; hvartill motionären icke saknat lämpligare tillfälle, än det han nu begagnat.“

För egen del hafva Fullmäktige yttrat, hvad beträffar motionens förra del, att, som af Herr Rådman Björeks anförande inhemtades, att vid vaxlingskassorna i allmänhet iakttagas den ordning, som motionären efter hvad hans yttrande vid remissen af motionen visat, synes afse, eller att de större expeditionerna behandlas af särskilda biträden samt afskiljda från de mindre och i ordning som de inkomma, Fullmäktige endast hade att meddela, att detta förfaringssätt icke grundades på någon bestämd föreskrift, hvarföre ock afvikelse derifrån kunnat ske och jemväl tillfälligtvis sker; hemställande Fullmäktige att det hädanefter som hittills må lemnas åt kassörerne att med afseende på särskilda förhållanden för tillfället anordna göromålen såsom omständigheterna fordra, men att, om en bestämd ordning i afseende på behandlingen af de större expeditionerna anses böra till ovillkorlig efterrättelse stadgas, föreskriften derom måtte erhålla plats icke i Bankoreglementet, utan i instruktionen för Kassakontoret.

Vidkommande framställningen i sednare punkten af motionen, förklara sig Fullmäktige icke förmå inse grunden för förslaget eller verkliga syftet deraf, hvadan framställningen i denna del icke påkallade annat yttrande, än att berörda förslag icke syntes kunna till någon åtgärd af Banko-Utskottet föranleda.

Med tillkännagifvande, att Utskottet icke finner något så beskaffadt stadgande, som motionären ifrågasatt, böra i Bankoreglementet införas; men att Utskottet vill egna sin uppmärksamhet deråt, huruvida de nuvarande anordningarne beträffande allmänhetens betjande i Riksbankens kassor må i en eller annan del kunna ytterligare förbättras, hemställer Utskottet, med afseende på hvad i ämnet nu blifvit upplyst, nu allenast,

att Herr Wallenbergs nu förevarande motion icke må till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.
